

KỸ THUẬT TRỒNG BÍ ĐAO XANH

Bí xanh còn gọi là bí đao, bí phần hay bí đá. Quả làm thực phẩm phục vụ rau xanh hàng ngày cho mỗi gia đình. Ngoài ra bí xanh còn làm nguyên liệu cho công nghiệp bánh kẹo, nước giải khát có giá trị xuất khẩu cao.

Cây bí xanh là cây rau thuộc họ bầu bí có khả năng sinh trưởng phát triển khỏe, thích ứng rộng, chống chịu sâu bệnh rất tốt, trồng bí xanh ít phải dùng thuốc BVTV nên sản xuất bí xanh được coi là sản phẩm sạch.

Do có lớp vỏ dày, cứng nên bí xanh có khả năng bảo quản, vận chuyển tốt nên bí xanh góp phần cung cấp cho các vùng thiếu rau và khả năng bảo quản là điều kiện cung cấp rau cho giai đoạn giáp vụ.

Bí xanh cho năng suất 35 – 50 tấn / ha, là loại rau cho hiệu quả kinh tế cao.

1 - Đặc điểm sinh vật học

Bí xanh là cây ưa ẩm thuộc họ bầu bí. Nhiệt độ thích hợp từ 24 – 28°C. Bí xanh có khả năng chịu hạn khá nhờ hệ rễ khá phát triển. Thời kỳ cây con đến ra hoa cần yêu cầu độ ẩm đất 65 – 70%, thời kỳ ra hoa kết quả cần độ ẩm đất 70 – 80%. Bí xanh chịu úng kém, thời kỳ phát dục ra hoa kết quả gặp độ ẩm lớn do mưa hoặc tưới không hợp lý sẽ gây vàng lá, rụng hoa, rụng quả, ảnh hưởng nghiêm trọng đến năng suất.

Bí xanh có thể làm việc ở vùng đất thịt vừa, hơi nặng song tốt nhất ở trên đất thịt nhẹ và phù sa, PH thích hợp 6,5 – 8,0.

2 - Giống: Cty Trang Nông có các giống như sau:

Tên giống	TGBĐ H sau gieo (ngày)	Dạng trái	Màu vỏ trái	Chiều dài trái (cm)	TB Đường kính (kg)	Trọng lượng TB (kg)	Năng suất (tấn/gieo 1000m ²)	Lượng giống (kg/1000m ²)
F 1 TN61	45 - 50	Tròn dài	Xanh nhạt	20- 25	0,4 - 0,6	4 - 4,5	10 - 15	
Trang Nông	50 - 60	Tròn dài	Xanh nhạt	25-30	1,2 - 1,5	3 - 3,5	8 - 10	
TN9	55 - 60	Tròn dài	Xanh nhạt	18-20	0,4 - 0,5	3 - 3,5	25 - 30	

suông đậm

3 - Thời vụ

Ở miền Trung: vụ chính từ tháng 12 đến tháng 5 năm sau.

Trồng vào mùa mưa nên làm giàn như giàn bầu cho bí leo để tránh trái bị thối do tiếp xúc với đất ẩm.

4 - Xử lý ngâm ủ hạt giống

Kỹ thuật ngâm ủ hạt giống bí đao theo trình tự như sau:

Trước khi ngâm hạt giống, cần phải phơi nắng nhẹ khoảng 2 giờ để hạt khô, hút nước mạnh, nảy mầm tốt. Cho hạt vào túi vải (túi lưới) ngâm trong nước sạch (2 sôi 3 lạnh) từ 3 – 3,5 giờ (nên để hạt chìm hoàn toàn trong nước). Vớt hạt lên để ráo nước, dùng khăn sạch vắt thật ráo nước, gói hạt giống lại. Cuối cùng cho khăn vào bao nylon (polyethylene) cột miệng cho kín tránh bốc thoát hơi nước, ủ hạt ở nhiệt độ từ 28°C – 30°C là thích hợp nhất. Sau khi ủ khoảng 2 – 3 giờ nên mở gói ủ ra vắt ráo nước khăn ủ một lần nữa (nếu dư nước hạt sẽ không nảy mầm) sau đó cho hạt vào ủ tiếp tục như quy trình trên. Thông thường hạt bắt đầu nảy mầm khoảng 20 – 28 giờ sau khi ủ.

5 - Làm đất

Nếu làm dàn nên trồng luống rộng: 1,5 – 2,0m, khoảng cách trồng 40 – 50 x 80 cm, cây cách cây 40 – 50 cm và hàng cách hàng 80cm. Nếu không làm dàn (cây bò trên mặt luống) nên luống rộng trên 3,5m, trồng 2 hàng giữa luống, khoảng cách trồng cây x cây = 40 – 50 cm, hàng trồng cách mép luống 15 – 20cm

Chú ý nếu trồng bí bò cần có rơm, rạ... phủ mặt luống cho bí bò và đỡ quả.

6 - Gieo hạt

Hạt bí bắt đầu nảy mầm nên tiến hành gieo ngay. Tùy theo thời vụ mà ta có thể gieo thẳng ngoài đồng hoặc gieo vào bầu.

- Vào mùa nắng nên gieo thẳng ngoài đồng để cây phát triển mạnh hơn và đỡ tốn công vào bầu đem trồng. Tuy nhiên líp ngoài đồng phải chuẩn bị thật tốt, nhất là lỗ gieo phải tơi xốp và xử lý thuốc phòng trừ sâu bệnh đầy đủ và tưới nước định kỳ đủ ẩm để cây phát triển tốt.

- Vào mùa mưa nên gieo hạt vào bầu bằng lá chuối hoặc bằng bao nylon nhỏ để phòng mưa nhiều ta có thể dùng dàn che mưa, hạn chế thừa nước bị thối mầm. Đất vào bầu ở vùng đất cát pha thịt, trộn theo tỷ lệ như sau: 70 % đất mặt, 30 % phân chuồng hoai, 0,5 – 1 % lân và 0,2 – 0,5 % vôi nông nghiệp. Sau khi trộn đều nên sàng qua một lượt để loại bỏ cục đất to và rác. Nếu vùng đất có nhiều sét thì thêm 10 – 20 % tro trấu, giảm 10 – 20 % đất mặt.

Cần phải gieo thêm một lượng bầu cây con dự phòng trồng dặm sau khi trồng (thông thường theo tỷ lệ 10 – 15% tổng số cây ngoài đồng).

Thông thường, cây trong bầu vừa nhú lá thật (lá thật) là bắt đầu đem trồng ngay ngoài đồng, nếu chậm trễ bộ rễ ăn lan ra ngoài bầu khi đem trồng cây đứt nhiều rễ làm cây lên yếu hoặc dễ chết cây ngoài đồng.

7 - Phân bón:

Phân chuồng cần: 800 – 1000kg/sào.

Đạm Urê: 10 – 12 kg/sào.

Lân Super: 15 – 18 kg/sào.

Kali: 10 – 12 kg/sào.

Bón lót: Toàn bộ phân chuồng + Lân + 1/4 Kali + 1/4 Đạm.

Thúc lần 1: Khi cây bắt đầu leo hoặc ngã ngọn bò (Sau khi cây mọc 30 – 40 ngày). Bón 1/4 Kali + 1/4 Đạm.

Thúc lần 2: Sau khi cây ra quả rộ, bón 1/3 Kali + 1/3 Đạm.

Số phân còn lại hòa với nước phân chuồng loãng dùng để tưới khi thấy cây sinh trưởng, phát triển kém.

8 - Chăm sóc:

Sau trồng 5 – 6 ngày tưới phân loãng vào quanh gốc.

Khi cây có 5 – 6 lá thật, bấm ngọn cho ra nhánh chèo để hạn chế ngọn vươn quá dài của dây chính.

Thụ phấn bổ sung: thụ phấn vào buổi sáng từ 6-9 giờ, nếu vùng có nhiều ong mật thì không cần thiết để thụ phấn bổ sung cách thụ phấn như sau:

Lấy hoa đực to, đẹp, không sâu bệnh, nhị đực phân thùy có bao phấn to màu vàng sáng ở cây này để thụ phấn cho hoa cái cây kia phát huy được ưu thế lai, quả sẽ to, đẹp hơn là thụ phấn cho hoa cùng gốc.

Dùng tay hay kéo cắt lấy hoa đực có đoạn cuống dài 5cm, cắt hoặc vặt hết cánh hoa cho khỏi vướng đầu nhị có bao phấn, chấm nhẹ đầu nhị của hoa đực vào núm nhụy của hoa cái sao cho hạt phấn màu vàng mịn từ hoa đực bám vào núm nhụy hoa cái là đạt yêu cầu.

Vun lần 1 kết hợp với bón thúc khi cây 30 – 40 ngày, vun lần 2 kết hợp với bón thúc khi cây ra hoa rộ (55 – 65 ngày sau trồng). Bí xanh ra nhiều nhánh, mỗi cây cần để 1 – 2 nhánh, mỗi nhánh cho đậu 1 – 2 quả, sau khi quả đậu 5 – 10 ngày có thể định quả sao cho mỗi gốc cây chỉ để 1 – 2 quả.

Nếu để bí bò, khi cây dài 60 – 70 cm, dùng dây nylon gìm dây khỏi gió lật và tạo điều kiện ra rễ phụ (bắt định) tăng khả năng hút chất dinh dưỡng cho cây.

Khi bắt đầu thu hoạch, rải phân thúc lần 2, và 10 – 15 ngày sau, rải phân thúc lần 3.

Chế độ tưới nước: dẫn nước vào mương tưới thấm, bí rất sợ úng nước, mương tưới bị đọng nước lâu quá 10 giờ phải khai thông thoát nước. Do đó đất cần phải

được thoát nước tốt. Tưới nước đều đặn theo chu kỳ, tùy theo độ bốc thoát hơi nước, độ ẩm của đất.

Làm sạch cỏ dại để hạn chế ảnh hưởng của cỏ tới sinh trưởng phát triển của cây bí

9 - Phòng trừ sâu bệnh:

a) Sâu – sinh vật phá hại: bao gồm Dế, sâu đất, sùng đất, Bọ rùa, Sâu vẽ bùa, Sâu xanh, sâu ăn tạp, Bọ trĩ, rầy mềm, rầy bông, Rầy trắng

b) Bệnh: Bệnh thối cổ rễ, Cháy lá, đốm lá, Thán thư, Sương mai, Bệnh héo xanh

10 - Thu hoạch:

Thu hoạch khi trái còn non hoặc để già thu hoạch, xếp nhẹ nhàng bí xanh vào giỏ tránh bị xây xát và vận chuyển đến nơi tiêu thụ. Nếu tiêu thụ bí già hoặc để bảo quản thì khi quả xuất hiện phân trắng, cắt vào buổi sáng, để cả cuống, xếp cẩn thận nơi thoáng mát có thể bảo quản quả 1 – 2 tháng

Ths Võ xuân Thành - Chi Cục BVTV